

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt
v/Mads Kappfjell
Smalåsen
7890 NAMSSKOGAN

Deres ref

Vår ref

Dato

16/842

20. oktober 2017

Marfosselva kraftverk i Bindal kommune i Nordland - klagesak

Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt klager i brev av 19.8.2015 på Norges vassdrags- og energidirektorats (NVE) vedtak av 20.7.2015 om å gi konsesjon til bygging av Marfosselva kraftverk.

NVE har vurdert klagen uten å finne grunnlag for å omgjøre eget vedtak, og har oversendt saken til departementet i brev av 22.10.2015.

1. Bakgrunn

Fred. Olsen Renewables AS søkte 10.3.2009 om tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Marfosselva kraftverk. Et nytt alternativ, med nye planer for plassering av inntak og kraftstasjon, samt deler av vannveien i tunnel, ble fremlagt i søknad av 20.12.2013.

Marfosselva kraftverk vil i tråd med planendringssøknad utnytte tilsiget fra et felt på 17,9 km² i et 157 m høyt fall mellom kote 165 og 8 i Marfosselva. Kraftverket vil ha en installert effekt på inntil 3,3 MW. Det er foreslått differensiert slipp av minstevannføring i perioden 1. mai til 30. september, med slipp av 445 l/s på dagtid og 100 l/s nattetid. Resten av året er det planlagt slipp av 90 l/s. Kraftverket vil med dette ha en årlig produksjon på rundt 11,3 GWh.

NVE har kunngjort søknaden og sendt den på høring. **Bindal kommune** er positiv til en utbygging i tråd med planendringssøknaden. Det forutsettes at minstevannføringen settes på et nivå som sikrer at Marfossens verdi som landskapselement ikke forringes vesentlig.

Nordland fylkeskommune anbefaler at det blir gitt konsesjon til bygging av Marfosselva kraftverk. Fylkeskommunen forutsetter bl.a. at tiltaket tilpasses slik at det ikke gir permanente hindringer for rein. **Fylkesmannen i Nordland** mener at utbyggingen av Marfosselva kraftverk kan aksepteres. Det forutsettes slipp av minstevannføring. **Reindriftsforvaltningen**

Postadresse
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo
postmottak@oed.dep.no

Kontoradresse
Akersgata 59
oed.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org no.
977 161 630

Avdeling
Energi- og
vannressursavdelingen

Saksbehandler
Vegard Hotvedt
Strømsvåg
22 24 62 53

i **Nordland** påpeker at Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt er svært belastet med inngrep. Det omsøkte tiltaket vil ligge i et sentralt barmarksbeite, som er en minimumsfaktor i distriktet. Det er derfor ikke ønskelig med flere inngrep. **Sametinget** uttaler at Marfosselva kraftverk vil innvirke direkte på en flyttlei. Sametinget presiserer at det ikke er tillatt å stenge reindriftens flyttleier, jf. reindriftsloven § 22 annet ledd. **Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt** er imot at det gis konsesjon til kraftverket som følge av konflikt med flyttlei.

Departementet befarte 20.6.2017 tiltaksområdet sammen med representanter for Fred. Olsen Renewables AS, Bindal kommune, Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt og Bindal Kraftlag.

2. NVEs vedtak

Følgende gjengis fra sammendraget i NVEs bakgrunn for vedtak, KSK-notat 80/2015:

"...

Marfossen er et eksponert landskapselement når man kommer kjørende fra Terråk inn mot Åbygda, og dette er trukket frem av flere høringsparter. I Regional plan om små vannkraftverk i Nordland. I delområde Bindalsfjorden er Marfossen prioritert som nr. 1. Småkraftplanen har følgende retningslinje: Det skal ikke tillates utbygging i prioriterte fosser. Likevel har ingen av høringspartene gått imot det omsøkte tiltaket. NVE mener at Marfossen som landskapselement vil kunne ivaretas også etter en utbygging. Slukeevnen i prosjektet er lav, noe som vil gi mange dager med overløp. Dette, sammen med tilstrekkelig minstevannføring, mener vi gjør at tiltaket vil ha akseptable konsekvenser.

Det er avgrenset en forekomst av kystgranskog med utforming fosserøyskog i nedre del av prosjektområdet. Dette er naturlig sjeldne naturtyper som på grunn av vassdragsutbygging og hogst har svært få forekomster tilbake. Forekomsten har fått verdi «viktig». Høringspartene har ikke uttalt seg om forholdet til fosserøyskogen, da det ikke var kjent siste gang planene ble sendt på høring.

Tiltaket ligger innenfor Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt, og inntaket ligger like ved ei flyttlei. Sametinget og Reindriftsforvaltningen påpeker at flyttlei ikke må stenges. NVE mener inntaket kan bygges slik at flyttleia ikke blir påvirket.

Det kommunale vannverket har vanninntak nedstrøms planlagt inntak til Marfosselva kraftverk. Søker har avtale med kommunen om at tiltaket ikke skal gå ut over vanntilførselen eller -kvaliteten."

3. Klagen

Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt klager i brev av 19.8.2015 på NVEs konsesjon til Marfosselva kraftverk.

Følgende gjengis fra klagen:

"...

V-N rbd er svært belastet med inngrep fra tidligere. Det omsøkte tiltaket ligger innenfor Terråkfjellet som grenser mot Nærøy kommune i Nord-Trøndelag, og er et sentralt høst/vinter og vår beiteområde samt at det innvirker direkte på en flyttleie. I og rundt Terråkfjellet er det pr dags dato gitt 3 konsesjoner til vannkraft produksjon, ytterligere 2 søknader er under behandling. I tillegg til dette er Terråkmarka et yndet rekreasjonsområde for Bindals befolkning og det foreligger forslag om løypenett for snøscootere. Viser til vår distriktsplan 2015 -2019, kap. Inngrep og forstyrrelser.

Nå er utbyggingen av Marfosselva kraftverk en beskjeden utbygging sett i forhold f.eks Kalvatnan vindpark, men summen av alle inngrep setter V-N rbd i en svært vanskelig situasjon. Det er nettopp de kumulative virkningene av alle utbygginger som må legges til grunn, for at man i det hele tatt skal kunne danne seg et helhetlig bilde av konsekvensene.

Reindrifta i reinbeitedistriktet har gjennom mange år måtte akseptere stadig nye tiltak. Hvert av disse har i større eller mindre grad hatt negative innvirkninger; både med hensyn til driftsutøvelse, praktisk beiteutnyttelse og kvalitet, økonomi, arbeidsomfang osv. Etterhvert som nye tiltak planlegges, vil man tilslutt overskride grensa for bærekraft. Dette vil om ikke lenge kunne resultere i at antallet siidaandeler i distriktet, og dermed også sysselsettingen i næringa blir redusert. Dersom næringa fortsatt skal være "Økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig" (Jf. Reindriftsloven), kan ikke V-N rbd lenger tåle nye inngrep.

V-N rbd forventer i denne saken at de legger de reindriftfaglige vurderingene til grunn, følger opp grunnloven, naturmangfoldloven og ILO-konvensjonen og inntil videre skrinlegger planene om utbygging av Marfosselva kraftverk i Bindal."

I forbindelse med departementets behandling av klagen ble det den 18.1.2017 avholdt konsultasjon mellom departementet og Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt. Under konsultasjonen ga reinbeitedistriktet en ytterligere beskrivelse av bruken av området og mulige konsekvenser utbyggingen av Marfosselva kraftverk kan ha for reindriften.

Fred. Olsen Renewables AS har i e-post av 27.7.2017 kommentert spørsmål som dukket opp ifm befaring, forslag til avbøtende tiltak m.m.

4. Departementets vurdering

Tillatelse til Marfosselva kraftverk kan gis dersom *fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser*, jf. vannressursloven § 25 første ledd.

Departementet vil drøfte de merknader i klagen som er nødvendig for å begrunne avgjørelsen. Departementet kan også ta hensyn til andre forhold som ikke er tatt opp i klagen.

Reindrift

Marfosselva kraftverk vil ligge i Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt. Området har verdier som beiteområde og det er flyttleier i området. Inntaket var etter opprinnelig søknad datert

10.3.2009 planlagt anlagt på kote 129. I planendringssøknad av 20.12.2013 er inntaket planlagt plassert på kote 165.

Sametinget uttaler at Marfosselva kraftverk vil innvirke direkte på en flyttlei og presiserer at det ikke er lov å stenge reindriftens flyttleier, jf. reindriftsloven § 22 annet ledd.

Reinbeitedistriktet er kritisk til den samlede belastningen av inngrep i distriktet. Mange tiltak under bygging til samme tid gir store utfordringer for reindriften. Det vises bl.a. til Grytendal kraftverk, flere vannkraftsaker i Tosbotn og opprustning av eksisterende dam i Kalvvatnan. Reinbeitedistriktet presiserte under konsultasjonsmøtet med departementet at de er spesielt kritiske til inntaksplasseringen. Etter reinbeitedistriktets vurdering vil flyttleien i praksis bli stengt. Reinbeitedistriktet mener at dersom det likevel skal gis konsesjon, må inntaket plasseres rett oppstrøms Marfossen, dvs. rundt kote 100.

Fred Olsen Renewables påpeker at inntaksdammen er planlagt i et gjel med bratte kanter. De registrerte flyttleiene er i følge tiltakshaver nord eller sør for tiltaksområdet. Fred Olsen Renewables legger til grunn at anleggsperioden kan tilpasses reindriftens driftsmønster og at det derfor reelt sett ikke vil være noen påvirkning på reindriften, hverken i anleggs- eller driftsfasen. Utbyggingen vil derfor heller ikke gi noen økt samlet belastning.

NVE har satt som krav at inntakets plassering skal justeres slik at reindriftens flyttlei ikke demmes ned, jf. inntegnet drivingslei på reindriftskart. Reinbeitedistriktet skal gis anledning til å være med og vise hvilken vannstand som er kritisk for flyttleien, slik at dette tas hensyn til. NVE har videre satt krav om at anleggsperioden skal avtales med reinbeitedistriktet.

Etter departementets vurdering kan anleggsperioden være uheldig for reindriften, selv om de største ulempene kan avbøtes gjennom tilpassing av anleggsperioden. Etter departementets syn må det legges til grunn at kraftverket også vil ha ulemper for reindriften etter anleggsperioden, som følge av nye tekniske inngrep i området.

Departementet mener at den samlede belastningen for reindriften må tillegges vekt i konsesjonsvurderingene. Departementet har tre vannkraftsaker til konsesjonsbehandling i Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt, og har behandlet sakene samlet. De to andre sakene er Grønlielva kraftverk, hvor reinbeitedistriktet har klaget på NVEs vedtak om å gi konsesjon, og Grytbogen kraftverk, hvor NVE har anbefalt avslag.

Landskap og friluftsliv

Tiltaksområdet har verdier for landskap, der spesielt Marfossen er et betydelig landskapselement.

Flere av høringspartene har påpekt Marfossens høye landskapsverdi. Nordland fylkeskommune viser til at Marfossen prioritet som nr. 1 i delområde Bindalsfjorden i *Regional plan om små vannkraftverk i Nordland*. Bindal kommune anbefaler at konsesjon blir gitt på bl.a. følgende betingelse: "*Minstevannføring skal settes til et vannvolum som sikrer at*

det visuelle bildet av Marfossen ikke forringes vesentlig, forutsatt at de naturgitte forholdene ligger til rette for det."

I henhold til departementets *Retningslinjer for små vannkraftverk* (2007), bør inngrep som medfører bortfall eller vesentlig reduksjon av verdifulle landskapselementer av nasjonal, regional eller lokal betydning unngås.

NVE mener den samlede belastningen på fosser som landskapselement er stor i Bindal og Tosenfjorden. Etter NVEs syn kan imidlertid Marfossen som landskapselement ivaretas også etter en utbygging. Det vises til at slukeevnen er lav, noe som vil gi mange dager med overløp. Dette vil, sammen med slipp av tilstrekkelig minstevannføring, gjøre at tiltaket har akseptable konsekvenser.

Marfosselva har ved planlagt inntak en middelvannføring på 1,7 m³/s. Kraftverket er planlagt med en maksimal slukeevne på 2,5 m³, som tilsvarer om lag 150 % av middelvannføringen. I et år med middels vannføring vil det ifølge søknaden være 72 dager med tilsig større enn største slukeevne og 117 dager med tilsig lavere enn minste slukeevne. I 176 dager vil restvannføringen bare bestå av minstevannføring og bidrag fra restfelt. Flomoverløp vil i hovedsak forekomme under snøsmelting om våren og tidlig sommer. Ved kraftstasjonen vil restfeltet bidra med en middelvannføring på 10 l/s. NVE har fastsatt krav om slipp av minstevannføring på 350 l/s i perioden 1. mai til 30. september og 120 l/s resten av året, til sammenligning er 5-persentilverdiene for sommer- og vintervannføring beregnet til hhv. 170 l/s og 120 l/s.

Departementet legger til grunn at Marfossen er et verdifullt landskapselement. Under snøsmeltingen og i perioder med større regnflommer vil det være betydelig overløp i vassdraget. De største visuelle virkningene vil komme i perioder med middels vannføring, der det bare vil være slipp av minstevannføring. Bilder av vassdraget ved ulike vannføringer viser etter departementets syn at Marfossen i perioder vil få betydelig redusert inntryksstyrke.

Departementet mener at Marfosselva kraftverk vil få negative konsekvenser for landskap som følge av redusert vannføring i Marfossen, og at dette må tillegges vekt i vurderingen av konsesjonsspørsmålet.

Naturmangfold

Tiltaksområdet er befart og konsekvensvurdert på oppdrag fra Fred. Olsen Renewables AS av Ole Kristian Spikkeland Naturundersøkelser (2006) og SWECO (2012). I tillegg har BioFokus, på oppdrag fra Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, i 2013 gjennomført nye registreringer ved nedre del av Marfosselva som del av oppfølging av handlingsplan for arten granfjelllav.

BioFokus registrerte en forekomst av naturtypen regnskog/kystgranskog med utforming fosserøykskog, ved et fossefall ca. 300 m nedenfor selve Marfossen. Lokaliteten ble vurdert

til å være av regional verdi (B). Denne lokaliteten var ikke kjent da søknaden ble sendt på høring. Kystgranskog har status som sterkt truet (EN) i Rødliste for naturtyper (2011). Granfyllav, som ble registrert ved Marfosselva i 1939, ble ikke gjenfunnet. Det ble heller ikke registrert noen andre arter på Rødlista.

NVE mener at forekomsten av fosserøykskog trolig vil påvirkes negativt ved at fremføring av rørgate og plassering av kraftstasjon er planlagt innenfor lokaliteten, og ved at elva får redusert vannføring. Etter NVEs syn kan ulempe avbøtes i tilstrekkelig grad. Det legges vekt på at kraftverket vil ha moderat slukeevne og at det i detaljplanen legges vekt på at rørgaten legges utenom naturtypen.

Departementet legger til grunn at fosserøykskogen vil bli noe negativt berørt som følge av redusert fosserøyk og som følge av tekniske inngrep. Lokalitetens verdi tilsier at dette må tillegges vekt i den samlede vurderingen.

Prissatte virkninger

Departementet mener at den viktigste samfunnsnytt med Marfosselva kraftverk vil være produksjonen av ny fornybar energi. Marfosselva kraftverk vil i tråd med NVEs vedtak produsere ca. 10,3 GWh i året.

Tiltaket vil ha positive virkninger for lokalt og regionalt næringsliv og sysselsetting under anleggsperioden. Videre vil utbyggingen av Marfosselva kraftverk bidra til inntekter til Fred. Olsen Renewables AS, Bindal kommune og grunneiere som er involvert i prosjektet.

Byggekostnadene er av søker estimert til 55 mill. kr (per 1.1.2012). Dette gir en spesifikk utbyggingskostnad på 5,3 kr/kWh. Justert til prisnivå per 2017 vil estimert byggekostnad være 62,3 mill. kr og spesifikk utbyggingskostnad 6,05 kr/kWh. Departementet påpeker at usikkerheten i denne fasen normalt er betydelig både når det gjelder faktisk produksjon og kostnader.

Prosjektet har en høy utbyggingspris. Departementet vurderer at prosjekter med dette kostnadsnivået i mindre grad kan bære negative konsekvenser for landskap, naturmangfold og andre interesser.

Oppsummering

Marfosselva kraftverk kan bidra med en årlig produksjon på rundt 10,3 GWh fornybar energi. Tiltaket kan også gi positive ringvirkninger lokalt og varige inntekter til søker og kommune.

Etter departementets syn vil utbyggingen vil ha betydelige ulemper for landskap. Tiltaket vil også ha ulemper for reindrift og naturmangfold. Departementet finner at de samlede ulempe for landskap, naturmangfold og reindrift er høyere enn fordelene i form av produksjonen av drøyt 10 GWh/år, til en relativt høy kostnad, og andre fordeler ved en utbygging.

Etter en helhetsvurdering finner departementet at fordelene og nytten ved tiltaket er mindre enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser. Vilkåret for konsesjon er således ikke oppfylt, jf. vannressursloven § 25.

Departementet har samtidig med vedtaket for Marfosselva kraftverk i vedtak av dags dato opprettholdt NVEs vedtak om å gi konsesjon til Grønlielva kraftverk og fulgt NVEs anbefaling om å avslå Grytbogen kraftverk.

5. Departementets vedtak

Klagen fra Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt tas til følge. Det gis ikke konsesjon til Marfosselva kraftverk.

Dette vedtaket kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd første punktum.

Med hilsen

Trond Ulven Ingvaldsen (e.f.)
avdelingsdirektør

Vegard Hotvedt Strømsvåg
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Bindal kommune
Fred Olsen Renewables AS
Fylkesmannen i Nordland
Nordland fylkeskommune
Norges vassdrags- og energidirektorat